

Uitgebreidere toelichting

Kerdoel 18: De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats.

De invulling van dit kerndoel wordt door de school verzorgd.

Kerdoel 19A: De leerling leert over samenleven en een democratische rechtsstaat

Dit kerndoel komt als volgt aan bod in De Geo:

- Door de hele leerlijn van de Geo heen onderzoeken leerlingen uitdagingen op het gebied van vrijheid, gelijkheid en solidariteit, op planetair niveau. Voorbeelden hiervan zijn **economische en sociale ongelijkheid** (bron 2) en **migratie**. Door het analyseren van concrete kwesties krijgen leerlingen inzicht in de uitdagingen waar we als wereldburger mee worden geconfronteerd en ontdekken ze hoe hun **eigen keuzes** van invloed zijn op de omgeving en het welzijn van anderen.

5 Lees en bekijk bron 5 en bekijk bron 2 in je leerboek. LB

a Hoeveel verdient een kleine cacaoboer per jaar?
€ _____ En per dag? € _____

b Waarom zouden de cacaoboeren uit het filmpje in opdracht 4 eigenlijk beter zelf chocolade van hun cacao-bonen kunnen maken om dat te verkopen?

c Waarom is het lastig voor hen om dat ook echt te gaan doen?

d Bekijk de foto van bron 2 en lees het bijschrift. De bloemen zijn fairtrade. Maar het gaat hier niet om een eerlijke prijs voor de boer zelf. Waar gaat het wel om?

e Noteer drie dingen waardoor fairtradeproducten in de winkel meer kosten dan gewone producten.
1 _____
2 _____
3 _____

f Koop jij weleens fairtradechocolade? Waarom wel of niet?

Bron 2 Opdracht over Fairtrade en eerlijke handel, 2 VMBO- BK/KGT

Kerdoel 19B: De leerling leert over samenleven en een democratische rechtsstaat - Diversiteit in de Samenleving

Dit kerndoel komt als volgt aan bod in De Geo:

- In de Geo maken leerlingen door de gehele leerlijn in meerdere hoofdstukken per leerjaar kennis met culturele diversiteit. Er is veel aandacht voor de verschillen in **cultuur, multiculturele samenlevingen en culturele diversiteit**, zowel in Nederland als in andere landen. Met opdrachten en onderzoek verplaatsen leerlingen zich in mensen uit verschillende culturen, waarbij ook culturele minderheden aan bod komen. Hierdoor leren leerlingen met een brede blik te kijken en worden ze voorbereid op een wereld waarin samenwerken met anderen essentieel is.
- **Discriminatie en inclusie** zijn belangrijke thema's in een multiculturele samenleving. In De Geo leren leerlingen aan de hand van voorbeelden over situaties waarin de rechten van diverse groepen niet werden of worden beschermd, zowel in het heden als in het verleden, en zowel in Nederland als in andere landen. Zo wordt bijvoorbeeld ingegaan op de discriminatie van etnische groepen. Het doel is natuurlijk niet alleen dat leerlingen de begrippen leren kennen en reproduceren. Daarom is er bewust gekozen om leerlingen in meerdere hoofdstukken per leerjaar te laten oefenen met vaardigheden, zoals het vormen van een eigen mening en het onderbouwen van die mening met argumenten (bron 1).
- De Geo vermijdt **controversiële thema's** op het gebied van diversiteit niet. In de gehele leerlijn komen onderwerpen aan bod zoals de invloed van migratie naar de EU op lokale culturen. De Geo biedt leerlingen handvatten om kritisch na te denken en morele afwegingen te maken. In opdrachten analyseren ze gebeurtenissen vanuit verschillende invalshoeken, waaronder de **sociaal-culturele dimensie**. Leerlingen worden hierbij regelmatig gevraagd om hun persoonlijke opvattingen over hedendaagse diversiteitsvraagstukken uit te drukken.
- De Geo houdt bij de bronkeuze bewust rekening met diversiteit, waaronder etnische diversiteit, leeftijd en sociaaleconomische status. De methode bevat **beelden en tekstbronnen van mensen met uiteenlopende achtergronden en perspectieven**, zowel uit Nederland als uit andere landen.

12 Een mening vormen

► Mensen hebben verschillende meningen over allerlei verschijnselen. Die mening is afhankelijk van wat iemand belangrijk vindt, wat iemands bedoeling of smaak is, en van wat iemand weet. Als je de achtergronden van de mening van andere mensen kent, is het gemakkelijker om te begrijpen waarom mensen verschillend op die verschijnselen reageren. Om je eigen mening goed te kunnen onderbouwen, gebruik je een stappenplan (figuur 16).

Stappenplan eigen mening

Stap 1 Wat is het probleem?

Leg uit waar het probleem over gaat, en in welk gebied het speelt.

Stap 2 Wie zijn erbij betrokken?

Noem de groepen mensen die met het probleem en het gebied te maken hebben.

Stap 3 Wat is hun mening over het probleem?

Bedenk voor iedere groep betrokkenen wat hun mening is en waarom ze dat vinden. Denk daarbij aan de natuur en de bevolking (milieu en politieke, economische, sociale en culturele aspecten).

Stap 4 Wat vind jij en waarom vind je dat?

Kijk goed naar wat de partijen willen en welke argumenten ze daarvoor hebben. Kunnen sommige problemen op een andere manier worden opgelost? Leg uit welke argumenten jij het belangrijkst vindt en waarom.

4 Lees in je leerboek *Een land met veel gezichten* helemaal. Lees achter in je leerboek vaardigheid 12 *Een mening vormen*. LB 📶 V

- a Bekijk online het filmpje over de Oeigoeren. Bedenk waarom Xinjiang een autonome provincie is.
- _____
- _____
- b Waarom heeft China kampen ingericht voor Oeigoeren?
- _____
- _____
- c Welke kritiek hebben andere landen op deze kampen?
- _____
- _____
- d Wat is jouw mening over deze kampen voor Oeigoeren?
- _____
- _____
- e Waarom wil de Chinese regering graag dat Han-Chinezen naar de autonome provincies verhuizen?
- _____
- _____
- f Wat betekent het voor de cultuur van de minderheden in bijvoorbeeld Xinjiang en Tibet dat er steeds meer Han-Chinezen komen wonen?
- _____
- _____

Bron 1 Opdracht over etnische minderheden in China, 2 VMBO-BK/KGT

Dit kerndoel komt als volgt aan bod in De Geo:

WZJ	Aantekeningen aanvrager.
Zaak	
Naam _____	
Land van herkomst _____	
Vluchtelingenstatus verstrekken? <i>Ja / Nee</i>	
Afkomstig uit een EU-land? <i>Ja / Nee</i>	
Zo ja, welk land? _____	
Hoe wordt in het levensonderhoud voorzien?	
_____	
_____	
Oefent de aanvrager een beroep uit waaraan in Nederland gebrek is? <i>Ja / Nee</i>	
Zo ja, welk beroep? _____	
Gebruikt de aanvrager andere voorzieningen in Nederland?	
<i>Ja / Nee</i>	
Zo ja, welke? _____	

W28 Besluit.	
Zaak _____	
We hebben besloten dat _____	
zich wel / niet mogen vestigen in Nederland.	
Ze komen daar wel / niet voor in aanmerking, omdat	

C Wie krijgt een verblijfsvergunning?

Mensen die in hun eigen land niet veilig zijn, bijvoorbeeld omdat er oorlog is, kunnen naar Nederland komen en vragen of ze hier mogen wonen. Ze vragen asiel aan. Niet alle buitenlanders die in Nederland willen wonen, doen dit omdat het in hun eigen land niet veilig is. Er komen ook buitenlanders naar Nederland voor bijvoorbeeld werk of studie. In Nederland is er in sommige beroepsgroepen een gebrek aan arbeidskrachten. Mensen die uit een ander EU-land komen, hebben in Nederland geen verblijfsvergunning nodig. In het verdrag van Schengen is namelijk afgesproken dat EU-inwoners binnen de EU-zone mogen werken en wonen waar ze willen. Maar soms worden er uitzonderingen gemaakt. Op 1 januari 2007 traden Roemenië en Bulgarije toe tot de Europese Unie. Omdat er een grote toestroom van Roemenen en Bulgaren werd verwacht, golden er tot 2014 beperkingen voor hen om op de Nederlandse arbeidsmarkt te mogen werken.

C Wie krijgt een verblijfsvergunning?

Je werkt voor de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Dit is de organisatie in Nederland die alle verblijfsaanvragen beoordeelt: van vluchtelingen die niet veilig zijn in eigen land tot mensen met een beroep of opleiding waar we in Nederland een gebrek aan hebben. In dit keuzemenu moet je eerst alleen en daarna in een groepje vier verblijfsaanvragen beoordelen. Bij het nemen van je beslissing moet je een afweging maken tussen het belang van de aanvragers en het belang van Nederland.

- 1 Lees de tekst van menu C in je leerboek en bekijk bron 15.
- 2 Lees in W26 de verhalen van vier mensen/stellen die zich in Nederland willen vestigen. Vul voor elk stel/elke persoon W27 in. Doe dit op een los vel papier of gebruik een aantekeningenpagina.
- 3 Vorm een groepje van drie of vier personen. Vergelijk jullie beslissingen en bespreek de verschillen.
- 4 Vul ten slotte met je groepje voor elke aanvraag W28 in. Gebruik daarvoor een los vel papier of een aantekeningenpagina.

Buitenlanders uit niet-EU-landen die langer dan drie maanden in Nederland willen blijven, moeten wel een verblijfsvergunning aanvragen. Hier zijn strenge eisen aan verbonden. Zo moeten ze kunnen aantonen dat ze in Nederland al een baan hebben geregeld waarmee ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, óf ze moeten een partner hebben die hen kan onderhouden.

Bron 4 Simulatieopdracht over een complex besluitvormingsproces, 3 VWO

Kerdoel 20B: De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid – Maatschappelijke betrokkenheid

Dit kerndoel komt als volgt aan bod in De Geo:

- In De Geo gaan leerlingen actief aan de slag met **vraagstukken in hun eigen omgeving**. In verschillende thema's van de leerlijn onderzoeken leerlingen hoe Nederland is ingericht, bedenken ze ideeën om hun eigen leefomgeving te verbeteren en komen ze erachter hoe zij zelf invloed kunnen uitoefenen op de samenleving. Hierdoor groeit hun **betrokkenheid** bij de samenleving. Dit gebeurt onder andere door het **waarderen** van aardrijkskundige problemen (het geven van een mening), maar ook door gedegen onderzoek te doen met de juiste bronnen (bron 3).
- Door het analyseren van concrete kwesties krijgen leerlingen inzicht in de uitdagingen waar we als wereldburger mee worden geconfronteerd en ontdekken ze hoe hun **eigen keuzes** van invloed zijn op de omgeving en het welzijn van anderen (bron 2).
- In de Geo analyseren leerlingen door de gehele leerlijn in meerdere hoofdstukken per leerjaar welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen **actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken**. Onder andere door bronnen te vergelijken leggen leerlingen verbanden en ontdekken ze verschillen en overeenkomsten, waardoor ze een genuanceerd wereldbeeld vormen. Belangrijke maatschappelijke vraagstukken die in alle leerjaren van De Geo aan bod komen zijn bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering, sociale en economische ongelijkheid, migratie, globalisering, geopolitiek en de toekomstige inrichting van Nederland (bron 5).

Atlas van de Toekomst

Jullie gaan met de klas een Atlas van de Toekomst maken. Dit doe je met scenariodenken. Jullie maken een kaart van Nederland en een van jullie eigen woonplaats in 2050 waarbij jullie rekening houden met vier toekomstscenario's.

Atlas van de Toekomst

Voordat je de Atlas van de Toekomst gaat maken.

1 Lees in je leerboek *Atlas van de Toekomst* en bekijk bron 16 en 17. Lees W1 en W2 in de Start.

- Wat is scenariodenken ook alweer?

- Met welke trends hebben de leerlingen en de wetenschappers in bron 16 en 17 rekening gehouden? Zet kruisjes op de juiste plekken in W21.

- Wat is volgens jullie de grootste overeenkomst tussen beide toekomstvisies?

- En wat is het grootste verschil?

- Welke van de twee toekomstvisies vinden jullie het meest waarschijnlijk? Leg je antwoord uit.

- En welke vinden jullie het meest wenselijk? Leg je antwoord uit.

W21 Visie van leerlingen en wetenschappers.

Onderwerp	Leerlingen	Wetenschappers
bevolkingsgroei		
klimaatverandering		
energie		
mobiliteit		
productie van voedsel		
(haven)industrie		

2

Lees de informatie over de Atlas van de Toekomst online. Vraag aan je docent hoe je de atlas gaat maken.

Na het maken van de Atlas van de Toekomst

3

Vul de vragenlijst individueel in.

- Wat heb je van de opdracht geleerd?

- Vind je het nuttig om over de toekomstige inrichting van Nederland na te denken? Leg je antwoord uit.

- Wat vond je het leukst aan deze opdracht?

- En wat het minst leuk?

- Hoe ging de samenwerking met je klasgenoten? Leg je antwoord uit.

- Wat zou je de volgende keer anders aanpakken? Leg je antwoord uit.

- Heb je nog tips voor je docent als die de opdracht volgend jaar nog een keer wil doen in de derde klas?

Bron 5 Opdracht scenariodenken om de toekomst te verkennen, 3 HAVO/VWO

Anders actief

Een rapportcijfer voor je buurt

Julie werken samen in groepjes. Bespreek met je docent hoe je dat gaat doen.

1 Lees Een rapportcijfer voor je buurt in je leerboek en bekijk bron 8.

a Welk rapportcijfer geef jij aan je eigen woonomgeving?

b Heb je weleens aan veldwerk gedaan? Vul dan de regels hierna in.

activiteit: _____

school: _____

schoolvak: _____

2 Lees in het Basisboek B34 Bronnen en B35 Enquête.

a Waarom moet een goede enquête niet te lang zijn? Bespreek dit met elkaar.

b Gaan jullie vooral kwantitatieve of kwalitatieve vragen stellen?

c Waarom?

3 Vragenlijst maken.

a Beantwoord in W12 de vragen over je eigen omgeving.

b Maak nu zelf een vragenlijst. Gebruik de vragen uit W12 als voorbeeld.

Tip: Denk aan de indeling in wonen, werken, verkeer, recreatie en voorzieningen.

4 Enquêteuren.

Vul tien vragenlijsten in door mensen uit de buurt te interviewen op straat of huis-aan-huis. Ga nooit alleen op pad, maar altijd in groepjes.

5 Gegevens verwerken.

a Download online de tabel om de gegevens van de enquête in te vullen.

b Je kunt per vraag uitrekenen wat de gemiddelde score is. Dus: als er een 7, een 8, een 5 en een 8 op een vraag is gegeven, dan is de gemiddelde score $28 : 4 = 7$. Vul de score helemaal rechts in.

c Als je de ingevulde getallen in de laatste kolom allemaal optelt en deelt door het aantal vragen in de enquête, weet je het rapportcijfer voor je eigen buurt.

d Als je wilt, kun je ook nog uitrekenen wat de score van elke onderzochte is (tel elke kolom apart op en deel het cijfer door het aantal vragen). Dan kun je zien wie een laag en wie een hoog rapportcijfer geeft.

6 Conclusies en terugblik

a Welke dingen kunnen volgens de bewoners worden verbeterd in jullie wijk? Noteer de twee meest gehoorde verbeteringen.

1 _____

2 _____

b Welke ideeën voor verbetering hebben jullie zelf?

1 _____

2 _____

c Terugblik: Wat vonden jullie van de opdracht? opstellen vragenlijst:

enquêteren: _____

verwerking gegevens: _____

samenwerking: _____

d Wat zouden jullie de volgende keer anders of beter willen doen?

Een rapportcijfer voor je buurt

Wat vinden de bewoners van hun eigen woonwijk? Zijn ze tevreden over de huizen, de winkels, de scholen en de groen-voorzieningen? En vinden ze het een gezellige buurt met veel leuke contacten tussen de bewoners? Dan krijgt zo'n wijk misschien wel een 8 als rapportcijfer. Zijn ze ontevreden, dan geven ze een lager cijfer: misschien wel een 6, of zelfs een onvoldoende.

Welk rapportcijfer krijgt jullie eigen buurt? Dat gaan jullie zelf onderzoeken. Eerst stellen jullie een korte vragenlijst op: een **enquête**. Daarna gaan jullie naar buiten om mensen op straat te vragen hoe ze hun eigen woonwijk waarderen. Met de gegevens uit de ingevulde enquêtes kun je een rapportcijfer voor de buurt uitrekenen. Zo'n activiteit waarbij je zelf bronnen verzamelt buiten de school, noem je **veldwerk**.

Bron 3 Onderzoeksopdracht 'Een rapportcijfer voor je buurt', 1 HAVO/VWO